

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 8.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 26. februar 1944.

Bláðið verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

Sambandsins krokudillutár.

Óivað er tað so, at mangir sambandsmenn — harímillum A. Samuelsen, lögtingsmaður — av sál og fullum huga eru vinir av Danmark, tí danska fólkinum og øllum sum danskt er og tí av sonnum ynskja ta bestu samvinnu og samkenslu millum Danir og Føroyingar.

Tað má tí sigast at vera ikki so lítið av einum sorgarleiki, tragediu, at sambandsflokkurin við síni tverru nationalu støðu hefur kanska verið hin tráasti og tyngsti í átøkum, sum hava drigið sundur millum Danir og Føroyingar.

Istaðin fyri at greiða tann nationala spurningin hava sambands-politikkararnir eins og nú í seinastu »Dimm« spent seg út at leggja fíggingdaskap og illvilja í nátturligar nationalar stæður og kræv hjá móttæðumønum, illvilja og fíggingdaskap ímóti Denum og øllum sum danskt er.

Henda illgittunnar politikk hefur sambandið fært heldur enn at loysa ta nationalu flækjuna soleiðis, at eingin Føroyingur kundi ivast í, at vit í samvinnu við Danir ikki bert finga óskerdan rætt og fult høvi til at rækja, livga og við skili og idni at ala fram eitt sterkt og sunt føroyskt nationalt liv sum eitt náttúrligt líð í einari heilrunnari norðurlandskari menning og mentan, men at Danir sum heild — eins og einstakir Danir hava gjørt — sýndu okkara nationalu spurningum ærliga og sannrunna samkenslu og dugna á einhvønn hátt.

Hetta er av sonnum harmiligt — ein sorgarleikur. Tí einans við heil- og heithjartaðir at taka undir við øllum tjóðskaparligum her á landi kundi tað eydnast Denum at alt fram í ikki bert nøkrum fáum men øllum Føroyingum ein sterkan og hollan tokka til danskt mál, danska mentun, alt fram eina náttúrliga trond og hug til samvinnu og samveru við Danir og Danmark.

Ærligir sambandsmenn og allir Danir í Danmark og uttanfyri Danmark skulu vita tað, at sambands-politikkurin við at illgita og leggja fíggingdaskap móti Denum og donskum í eina og hverja føroyskt nationala støðu hjá sambandsins mót-

stæðumønum og við av øllum alvi at royna at fáa Danir og fyrst og fremst danska stýrið at trúgva og taka fyri fullan sannleika hesa illgitan, hetta briksl um fíggingdaskap og annað ónt móti Denum hefur eftir okkara ætlan rent ein kila millum Danir og Føroyingar, sum — soleiðis sum nú stendur niður í viðurskiftinum millum Danir og Føroyingar — eigur sína stóru skuld fyri, um tað verunliga verður at henda, at øll samvinnubondini verða at breista.

Tað er tungt at hoyra og siggja nú frá sambandsins síðu harklagur um, at javnaðarmanna nationala stæða á tingi skal hava gjørt ilt fyri samvinnuna millum danskar og føroyskar arbeidarar. Krokudillutár!

Tað er so sanniliga ikki gingið árvaknum føroyskum og donskum arbeidarum úr haga, tá ið sambandið av grimdum legði á kroppin á javnaðarmønum fyri, at teir talaðu um at fáa hina føroysku og donsku arbeidarafjældina at ganga saman í fakfelagsfylking. Hetta gjørdi sambandið sum ørindasveinur fyri keypmenn og reiðarar, sum tá flestir fylktust innanfyri tess rammur.

Tá ráddi eyðsýnliga meiri um hjá sambandinum at verja móttæðumenninar av arbeidararæsluni enn at fremja samvinnuna millum Danir og Føroyingar við at fáa føroysku arbeidarafjældina at fylkjast við donsku arbeidarafjældini.

Og vit kvíða fyri, at sama er tilfelli í dag.

Sambandsins og fólkaflöksins nationala stríð botnar ikki í verunligum nationalum kenslum og stæðum.

Tess uppruni og verunliga grund er at halda Føroyingum á floti í eini nationalari flækju, so fjældin í Føroyum, fiskimenn og arbeidsmenn, ikki skulu kunna taka seg saman um sín egna politikk, socialismuna, eins og arbeidarafjældin kring allan heiminn ger í dag.

Sambandið skal ikki gremja seg yvir, at Føroya javnaðarmenn eru so nationalt avskeplaðir, at teir av teirri grund hava skorið seg burtur frá øllum møguleikum fyri fylking

og samgongu við danskar og aðrar norðurlandskar arbeidarar.

Hjá føroyskum javnaðarmønum er so sanniliga eingin illvilja móti Denum, donskum arbeidarum, donskum flaggi, donskum máli, donskum nationaliteti í síni heild.

Tvørturmóti!

Men føroyskir javnaðarmenn vita, at sannir nationalir Danir, arbeidarar sum aðrir, júst út frá sær sjálvum skilja føroyskan tjóðskap og hansara náttúrliga fyrsta rætt í Føroyum.

Hesir Danir misskilja tí ikki javnaðarmanna stæðu í flaggmálinum, móðurmálinum og teim ymsku nationalu málum, ið hava verið til viðgerðar á tingi.

Teir vita, at javnaðarmanna stæðan fyri føroyskum tjóðskapi ikki hefur feril av broddi vendum ímóti Denum og donskum.

Teir vita, at javnaðarmanna stæðan er frígjerd, náttúrlig og tekur tað sum eina sjálvfylgju, at allir mentaðir menn, Danir sum aðrir, kenna samhuga og vælvild fyri okkara nationalu stæðu. Tí hon er fyri tað fyrsta í samljóð við ta nationalu stæðuna hjá eini hverji tjóð á foldum, og fyri tað næsta er hon tann einasta nationala stæða, sum loysir ta nationalu trætuna, og sum so stalt leggur grundarlagið fyri hini bestu samvinnu og forstålsu millum Føroyingar og Danir — Føroyingar og Norðlendingar í síni heild.

Sorgarleikur, sorgarleikir,

kunnu vit gera nakað fyri at
fyribyrgja slíkar sorgarleikir?

Sum fyrr sagt frá, var mána-dagurin hin 14. í hesum mánaða ein sannur skaðadagur í Føroyum, við tað, at tveir bátar fórust og 7 menn druknaðu. Um skaðan í Syðrugøtu skal eg lítið dvølja, tí honum duga aðrir betur enn eg at greiða frá. Eg vil bara við fáum orðum minnst teir menn ið har fóru og teirra næstingar, ið eftir sita. Poul Christoffer Poulsen kendi eg sera væl og havi mong góð minnir, blíður og fríttligur, sum hann altíð var, eg hártíll skilagóður sum fáur.

Við hesum orðum lýsi eg fríð yvir minni hansara og teirra, sum fórust saman við honum.

Hidani úr bygdini fóru teir fyra, sum fyrr eru nevndir í hesum bláði.

Eingin veit hvussu teir fóru. Vandar eru nógvir í hesum døgum. Í loftinum flúgva skaðafuglar, sum hava verið mongum manni at bana og í havinum rekist bæði eitt og annað, sum lættliga kann beina fyri bæði skipum og bátum og illveðrið leikar í sínum lagi. Hvat av hesum, ið beint hefur fyri teim fyra Porkeringunum tann 14. februar, skal eg einki víst siga um; tí eg hugsí, at eingin veit nakað. Vit vita bara, at teir eru farnir, og teir koma aldri aftur. Meira fáa vit neyvan at vita, uttan hvat ið ein gitur eitt og annar gitur annað.

Soleiðis hefur verið so mangan, og tíverri at soleiðis verður tað óivað aftur av og á, soleingi sum fólk býr á hesum klettum.

Hjallurin er í sjónum og tað er og verður sum Rasmus Effersee sáli yrkti:

»Ríkt er títt hav
gevur tær treysti og megi
veldir tær sorgir og gleði.
Fongrika hav.«

Eitt kvøld minnst eg serliga, tá at nú eru 40 ár liðin síðan tað sorgarkvæðið var. Eg hugdi út í myrkríð, og myndin stendur fyri mær eins og tað var í fjør, at tað hendi.

Lyktir gingu aftur og fram íggjenum mælinu og ímillum húsinu og allastaðni fram við strondini gingu tær. Annað sást einki, tí myrkt var; men ein lyktin fyri og onnur eftir komu frá húsum og til strondina og so fóru tær fram við strondina so langt út móti Porkersnesi, sum vit kundu siggja. Bátarnir vóru komnir aftur av útróðri, men ein var ikki komin, og hann kom aldri aftur. Tá fóru 6 menn hidani úr bygdini, og mangir eru farnir síðan. Eg minnst í alt 38 menn hidani úr bygdini, sum druknaðir eru; men tá ið eg serliga dvølj við teir 6, so er tað tí, at tá doyði Oliver Veyhe, faðir til Daniel Paula Veyhe sum doyði við hesum bátinum, ið nú seinast fór. Á sama hátt fóru faðir og sonur. Sonurin steig í faðir sínar spor og fór við báti á útróðri. Dreingir ganga nú faðirleysir og leingjast eftir honum á sama hátt sum hann gekk faðirleysur. Teir hyggja út yvir tað sama havið, sum hann hugdi, spurningurin er hin sami: Hvar fór pápi? Hvi kom hann ikki aftur? Tárin renna: góði pápi, hvi kemur tú ikki aftur? Svarið er hitt sama: aldurnar tutla:

Vit tóku hann í favn, vit tóku